

תּוֹךְ הַנִּחָל

דְּבוּרִים וּפְלָאִים עֲרִיכִים וּמְתוּקִים עַל פְּרִשְׁתַּת הַשְּׁבִיעַ
נֶאֱמָרוּ עַל יַד
מֶרֶץ מוֹהֲרָא"ש ז"ע

פְּרִשְׁתַּת וַיְחִי

לֵיל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פְּרִשְׁתַּת וַיְחִי, תַּשֵּׁם"ד

דְּבַר מוֹהֲרָא"ש עַל פִּי דְבָרֵי רַבְנֵי ז"ל בְּלִקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימָן א' הַמְדַבֵּר מִמִּדַּת יַעֲקֹב, לְהַסְתַּכֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר.

זִיו הַשְּׁכִינָה מִמֶּשׁ, אָבֵל לֹא בַּפֶּעַם אַחַת זוֹכִים לְהַגִּיעַ אֶל הָאוֹר הַזֶּה, כִּי לֹא מִיָּד זוֹכִים לְמַצֵּא אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, רַק צְרִיכִים לְהַקְדִּים אֶת הַצְּמִצּוּם שֶׁל אָמוּנָה וְתַפְלָה, הֵינּוּ לְהֶאֱמִין שְׂבוּדָאֵי יֵשׁ חֲכָמָה וְשְׁכָל בְּכָל דְּבַר, וְלְהַתְּפַלֵּל אֵלָיו יִתְבַּרְךְ שְׁיִזְכֶּה לְמַצֵּא אוֹתוֹ, וְאִזּוּ בּוֹדָאֵי יֵאִיר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ אֶת עֵינָיו שְׁיִזְכֶּה לְמַצֵּא אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, וְיֵאִיר לוֹ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךְ כְּשֶׁמֶשׁ בְּצַהֲרָיִם.

וְזֶהוּ מֵה שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד, לט) וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לְבַבְךָ כִּי הוִי"ה הוּא הָאֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד, הֵינּוּ שְׁצָרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת יַדְיַעַת הַשְּׁכָל אֶל הַלֵּב, וְלְהַבִּין בְּלִבּוֹ מֵה שְׂרוּאָה בְּעֵינָיו, כִּי לֹא מִסְפִּיק לְרֵאוֹת בְּעֵינָיו לְבַד, בְּלִי לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ אֶל פְּנִימִיּוֹת לְבָבוֹ, כִּי אֵין זֶה יַדְיַעַת אֲמַתַּת כָּלֵל, רַק עֵקֶר הַיַּדְיַעַת הַיֵּשׁ כְּשֶׁמֶשׁ מִשְׁמֵי שָׁמַיִם יַדְיַעַת שְׁכָלוֹ וְהַסְתַּכְלוֹת עֵינָיו, אֶל פְּנִימִיּוֹת הַלֵּב, וְלְהַבִּין מֵה שְׂרוּאָה, וְאִזּוּ מִבְּטָח שְׁיִהְיֶה קְבוּעַ בְּלִבּוֹ וּבְדַעַתוֹ, כִּי שׁוּרְיֵינָא דְעֵינָא בְּלִבָּא תְּלִיא (עֲבוּדָה זְרָה כח:), שְׁהַעֵינַיִם וְהַלֵּב תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲדִירִין מ"ה). אֵין יִצָּר הָרַע שׁוֹלֵט אֲלֵא בְּמֵה שְׁעֵינָיו רֹאוֹת, וְכֵן כָּתוּב (בְּמִדְבָר טו, לט): "וְלֹא תַתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם", כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וּמוּבָא בְּטוֹר (רִישׁ אֶרֶץ חַיִּים) שְׁהַעֵינַיִם וְהַלֵּב הֵם תְּרֵי סְרוּרִין דְּעֵבְרָה, כִּי הָעֵין רוֹאָה וְהַלֵּב חוֹמֵד, וְאַחַר כֵּךְ כְּלֵי הַמַּעֲשֶׂה גּוֹמְרִים, וְאִם אֵין הָאֲדָם רוֹאָה רַע בְּעֵינָיו, אִזּוּ אֵין לָבוֹ חוֹמֵד לַעֲשׂוֹת רַע, וְלָכֵן עֵקֶר הַעֲבוּדָה לְקַדֵּשׁ אֶת הָעֵינַיִם, וְלָכֵן אוֹתָם לְהַסְתַּכֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, וְאַחַר כֵּךְ

פְּתַח וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, רַבְנֵי ז"ל אָמְרִי (מוֹהֲרָא"ש ז"ל חז"ר בְּקַצּוֹר עַל כַּמָּה נִקְדוֹת שְׁבַתוּרָה זוֹ שֶׁל רַבְנֵי ז"ל), בְּחִינַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הִיא לְהַסְתַּכֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, כִּי יֵשׁ חֲכָמָה וְשְׁכָל בְּכָל דְּבַר, שְׁעַל יַדֵּי זֶה יְכוּלִים לְהַתְּקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ עַל יַדֵּי אוֹתוֹ דְּבַר, וְצְרִיכִין לְחַפֵּשׂ אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר עַד שְׁיֵאִיר אֶת עֵינָיו לְהַתְּקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ עַל יָדוֹ, אָבֵל לְפַעְמִים אוֹר הַשְּׁכָל גְּדוֹל מְאֹד, וְאִי אֲפֹשֶׁר לְקַבֵּל אוֹתוֹ כִּמוֹ שֶׁהוּא, כִּמוֹ שְׁאִי אֲפֹשֶׁר לְהַסְתַּכֵּל בְּאוֹר הַשֵּׁמֶשׁ, וְלָכֵן צְרִיכִין לְהַקְדִּים אֶת הַצְּמִצּוּם שֶׁהוּא הָאָמוּנָה וְהַתְּפִלָּה, בְּכַחֲנִית (תְּהִלִּים עב, יז): "לְפָנַי שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ", הֵינּוּ לְפָנַי שְׁזוֹכִים אֶל אוֹר הַשֵּׁמֶשׁ, שֶׁהִיא הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, יִנּוֹן שְׁמוֹ, יִנּוֹן לְשׁוֹן מְלָכוֹת, הֵינּוּ אָמוּנָה וְתַפְלָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עג), וְעַל יַדֵּי שְׁמִקְדִּימִין אֶת הָאָמוּנָה, שְׁמֵאֲמִין שְׂבוּדָאֵי יֵשׁ חֲכָמָה וְשְׁכָל בְּכָל דְּבַר, עַל יַדֵּי זֶה זוֹכִים אַחַר כֵּךְ לְבוֹא אֶל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, וְלְהַפִּיר אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ בְּאֲמַת, וְזֶהוּ בְּחִינַת יַעֲקֹב שְׁזָכָה לְבְּכוּרָה שֶׁהוּא הַחֲכָמָה שְׁבָכָל דְּבַר, עֵין שֵׁם כָּל זֶה בְּדְבָרֵי רַבְנֵי ז"ל.

וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, כִּי הֵנָּה זֶהוּ עֵקֶר עֲבוּדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, לְמַצֵּא אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט שֶׁל הַבְּרִיאָה, וְלְהַסְתַּכֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, כִּי כֵךְ בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שְׁנוּכַל לְמַצֵּא אוֹתוֹ יִתְבַּרְךְ בְּכָל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, וְכִשְׁאֲדָם מְרַגֵּל אֶת עַצְמוֹ לְהַסְתַּכֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, אִזּוּ מֵאִיר לוֹ כָּל דְּרָכָיו כִּמוֹ שֶׁמֶשׁ בְּצַהֲרָיִם, כִּי אוֹרוֹ יִתְבַּרְךְ מֵאִיר לוֹ בְּכָל פְּרָטֵי הַחַיִּים, וְהוּא מִתְּעַנֵּג עַל נַעַם

תּוֹךְ הַנַּחֲל – פְּרֻשַׁת וַיְחִי, תַּשֵּׁם"ד

פָּתַח וְאָמַר מוֹהְרַא"ש ז"ל, רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (מוֹהְרַא"ש ז"ל חֲזוֹר בְּקִצּוֹר עַל כַּמָּה נִקְדוּת שְׁבִתוֹרָה זוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל), בְּחִינַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הִיא לְהִסְתַּכַּל עַל הַחֲמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, כִּי יֵשׁ חֲכָמָה וְשִׁכְל בְּכָל דָּבָר, שְׁעַל יְדֵי זֶה יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי אוֹתוֹ דָּבָר, וְצָרִיכִין לְחַפֵּשׂ אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר עַד שְׂיֵאִיר אֶת עֵינָיו לְהִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדוֹ, אֲבָל לְפַעֲמִים אֹרֵךְ הַשְּׁכָל גְּדוֹל מְאֹד, וְאֵי אֲפָשֶׁר לְקַבֵּל אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא, כְּמוֹ שְׂאֵי אֲפָשֶׁר לְהִסְתַּכַּל בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְלִכֵּן צָרִיכִין לְהַקְדִּים אֶת הַצְּמֻצוֹם שֶׁהוּא הָאֲמוּנָה וְהַתְּפִלָּה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים ע"ב, יז): "לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ", הֵינּוּ לִפְנֵי שְׂזוֹכִים אֶל אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהִיא הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, יִנּוֹן שְׁמוֹ, יִנּוֹן לְשׁוֹן מַלְכוּת, הֵינּוּ אֲמוּנָה וְתְּפִלָּה (לְקוּטֵי מוֹהְרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ע"ג), וְעַל יְדֵי שְׁמֻקְדִּימִין אֶת הָאֲמוּנָה, שְׁמֻאֲמִין שְׁבוּדָאֵי יֵשׁ חֲכָמָה וְשִׁכְל בְּכָל דָּבָר, עַל יְדֵי זֶה זוֹכִים אַחֵר כֶּף לְבוֹא אֶל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, וְלִהְיֵר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת, וְזֶהוּ בְּחִינַת יַעֲקֹב שֶׁזִּכָּה לְבַכּוֹרָה שֶׁהוּא הַחֲכָמָה שְׁבָכַל דָּבָר, עֵין שֵׁם כָּל זֶה בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל.

וְהִסְבִּיר מוֹהְרַא"ש ז"ל, כִּי הֵנָּה זֶהוּ עֵקֶר עֲבוּדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, לְמַצָּא אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל פְּרֻט וּפְרֻט שֶׁל הַבְּרִיאָה, וְלִהְיֵר אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, כִּי כֶּף בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שְׁנוּכַל לְמַצּוֹא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל פְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה, וְכִשְׂאָדָם מוֹגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִסְתַּכַּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, אֲזִי מֵאִיר לוֹ כָּל דְּרָכָיו כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצַהָרִים, כִּי אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ מֵאִיר לוֹ בְּכָל פְּרֻטֵי הַחַיִּים, וְהוּא מִתְעַנֵּג עַל נַעֲם זִיו הַשְּׁכִינָה מִמֶּשׁ, אֲבָל לֹא בְּפַעַם אַחַת זוֹכִים לְהִגִּיעַ אֶל הָאוֹר הַזֶּה, כִּי לֹא מִיֵּד זוֹכִים לְמַצָּא אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, רַק צָרִיכִים לְהַקְדִּים אֶת הַצְּמֻצוֹם שֶׁל אֲמוּנָה וְתְּפִלָּה, הֵינּוּ לְהֵאֲמִין שְׁבוּדָאֵי יֵשׁ חֲכָמָה וְשִׁכְל בְּכָל דָּבָר, וְלִהְיֵר אֶלֵינוּ יִתְבָּרַךְ שִׁזְכָּה לְמַצָּא אוֹתוֹ, וְאֲזִי בּוּדָאֵי יֵאִיר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת עֵינָיו שִׁזְכָּה לְמַצָּא אֶת הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, וְיֵאִיר לוֹ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁמֶשׁ בְּצַהָרִים.

וְזֶהוּ מֵה שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד', לט): "וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לְבָבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד", הֵינּוּ שְׂצָרִיכִים לְהִמְשִׁיךְ אֶת יְדִיעַת הַשְּׁכָל אֶל הַלֵּב, וְלִהְיֵר בְּלִבּוֹ מֵה שְׂרוּאָה בְּעֵינָיו, כִּי לֹא מִסְפִּיק לְרֹאוֹת בְּעֵינָיו לְבַד, בְּלִי לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ אֶל פְּנִימִיּוֹת לְבָבוֹ, כִּי אֵין זוֹ יְדִיעָה אֲמִתִּית כָּלֵל, רַק עֵקֶר הַיְדִיעָה הִיא כְּשֶׁמִּשְׁיךְ יְדִיעַת שְׁכָלוֹ וְהִסְתַּכְלוֹת עֵינָיו, אֶל פְּנִימִיּוֹת הַלֵּב, וְלִהְיֵר מֵה שְׂרוּאָה, וְאֲזִי מְבֻטָּח שִׁיְהִיָּה קְבוּעַ בְּלִבּוֹ

יִגִּיעַ לִיְדֵי "וְהַשְּׁבוֹת אֶל לְבָבְךָ", שְׂיִבִין הֵיטֵב בְּלִבּוֹ מֵה שְׂרוּאָה, וְיִמְצָא אֶת הָאֱלֻקוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, וְאֲזִי יֵאִירוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו בְּאוֹר אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁמֶשׁ בְּצַהָרִים, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ.

וְקִשֵּׁר מוֹהְרַא"ש ז"ל אֶת הָעֲנָנִין הַנִּזְל לְפְרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ בְּקִשֵּׁר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, כִּי הֵנָּה מוּבָא בְּרִשׁ"י הַקְּדוּשׁ רִישׁ פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ בְּשֵׁם חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, לְמָה פְּרֻשָּׁה זוֹ סְתוּמָה? לְפִי שְׂכִינִין שְׁנַפְטֵר יַעֲקֹב אֲבִינוּ נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִצָּרַת הַשְּׁעִבוּד שֶׁהִתְחִילוּ לְשַׁעֲבָדָם, עֵין שֵׁם, וְיֵשׁ לְהִבִּין לְמָה תְּפִסּוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים הַלְּשׁוֹן שְׁנִסְתָּמוּ "עֵינֵיהֶם וְלָבָם" שֶׁל יִשְׂרָאֵל דִּיקָא, וְלֹא אָמְרוּ "מַחֵם" אוֹ שְׂאֵר אִיבְרֵי גוֹפֵם? וְגַם יֵשׁ לְהִבִּין, לְמָה אַרְע זֹאת מִפְּטוּרַת יַעֲקֹב, הֲלֹא מְבָאָר בְּפְרֻשַׁת שְׁמוֹת, שְׁעָקֵר הַשְּׁעִבוּד הַתְּחִיל עִם מִיתַת הַשְּׁבָטִים, וְכְמוֹ שְׂכָתוּב (שְׁמוֹת א, יז): "וַיָּמַת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא; וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ" וְגו', שְׂזֶה כְּתוּב גַּם בְּסוֹף פְּרֻשַׁת וַיִּגַּשׁ, שֶׁהִיא הַפְּרֻשָּׁה הַסְּתוּמָה הַנִּזְל, וַיִּשָּׁב יִשְׂרָאֵל בְּאָרְץ מִצְרַיִם בְּאָרְץ גִּשְׁן וַיֵּאֲחִזּוּ בָּהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד, וְרַק אַחֲרֵי-כֵן (שְׁמוֹת א, ח): "וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם" וְכו', שֶׁהִתְחִיל עֵקֶר צָרַת הַשְּׁעִבוּד, אִם כֵּן לְמָה כְּתִיב כִּאֵן שְׁעַם מִיתַת יַעֲקֹב נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהִרְגִּישׁוּ צָרַת הַשְּׁעִבוּד? אֲבָל עַל פִּי דְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל הַנִּזְל מוּבֵן הָעֲנָנִין מְאֹד, כִּי עֵקֶר הָאָדָם הוּא הָעֵינַיִם וְהַלֵּב, בְּחִינַת וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לְבָבְךָ, הֵינּוּ שִׁירְגִיל אֶת עֵינָיו לְהִסְתַּכַּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, וְלִהְיֵר הַסְּתַכְלוֹת זֹאת בְּלִבּוֹ, לְהִבִּין אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, עַד שְׂיֵאִיר כָּל דְּרָכָיו כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצַהָרִים, וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא אִישׁ תֵּם, שְׁמִסְתַּכַּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, וְלִכֵּן מִיֵּד שְׁנַסְתַּלַּק כּוֹחוֹ וְלִמּוּדוֹ לְהִסְתַּכַּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, נִסְתָּמוּ "עֵינֵיהֶם וְלָבָם" שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִצָּרַת הַשְּׁעִבוּד, שֶׁהִתְחִילוּ לְהִרְגִישׁ אֵיךְ כַּח זֶה נִחְלַשׁ אֲצֻלָּם, וְלִכֵּן אֵף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁעִבוּד מִמֶּשׁ לֹא הִתְחִיל אֲלֵא עִם מִיתַת כָּל הַשְּׁבָטִים, אֲבָל מִיֵּד שְׁנַחְלַשׁ אֲצֻלָּם כַּח שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַכַּח לְהִסְתַּכַּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר, הַתְּחִילוּ לְהִרְגִישׁ צָרַת הַשְּׁעִבוּד, כִּי עֵקֶר הַשְּׁעִבוּד וְהַגְּלוּת הוּא רַק מַחְסְרוֹן אֲמוּנָה, וּמַחְסְרוֹן יְדִיעַת אֲמִתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל כְּשֶׂאָדָם רּוּאָה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִכָּל דָּבָר, וּמְקַשֵּׁר זֹאת הֵיטֵב אֶל לְבוֹ, הָרִי נִגְאָל מִכָּל צְרוּתָיו וְאִינוּ בְּגֻלוֹת כָּלֵל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְקַדֵּשׁ אֶת עֵינֵינוּ וְלִבְנוּ בְּדַבְּקוֹת אֲמִתִּית בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנוֹזְכָה לְהַכְּלִל בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

תוך הנחל - פְּרִשְׁת וַיְחִי, תשס"ד

שְׁהִיא הַפְּרִשָּׁה הַסְּתוּמָה הַנִּלְ, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם
בְּאַרְץ גִּשְׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָּהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד, וְרַק אַחֲרֵי כֵן
(שְׁמוֹת א, ח): "וַיִּקֶּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם" וְכוּ', שֶׁהַתְּחִיל
עָקַר צֶרֶת הַשְּׁעָבוּד, אִם כֵּן לָמָּה כְּתִיב כָּאֵן שְׁעַם מִיתַת
יַעֲקֹב נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַרְגִּישׁוּ צֶרֶת
הַשְּׁעָבוּד? אָבֵל עַל פִּי דְבָרֵי רַבְּנֵינוּ ז"ל הַנִּלְ מוֹכֵן הַעֲנִין
מְאֹד, כִּי עָקַר הָאָדָם הוּא הָעֵינַיִם וְהַלֵּב, בְּכַחֲנִית וַיִּדְעַת
הַיּוֹם וְהַשְּׁבוּתָ אֶל לִבְכָּךְ, הֵינּוּ שִׁירְגִיל אֶת עֵינָיו לְהַסְתַּפֵּל
עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר, וְלִהְיוֹת הַסְתַּפְלוּת
זֹאת בְּלִבּוֹ, לְהִבִּין אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר, עַד
שִׁיאִיר כָּל דְּרָכָיו כְּמוֹ הַשָּׁמַשׁ בַּצְּהָרִים, וְכֵן זֶה הוּא בְּחִינַת
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא אִישׁ תָּם, שֶׁמִּסְתַּפֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ
בְּכָל דְּבָר, וְלָכֵן מִיָּד שֶׁנִּפְטַר יַעֲקֹב אָבִינוּ, הֵינּוּ שֶׁנִּסְתַּלַּק
כּוֹחוֹ וְלִמְדוֹ לְהַסְתַּפֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר,
נִסְתָּמוּ "עֵינֵיהֶם וְלָבָם" שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִצֶּרֶת הַשְּׁעָבוּד,
שֶׁהַתְּחִילוֹ לְהַרְגִּישׁ אֵיךְ כַּח זֶה נִחְלָשׁ אֶצְלָם, וְלָכֵן אַף עַל
פִּי שֶׁהַשְּׁעָבוּד מִמֶּשׁ לֹא הִתְחִיל אֲלָא עִם מִיתַת כָּל
הַשְּׁבָטִים, אָבֵל מִיָּד שֶׁנִּחְלָשׁ אֶצְלָם כַּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
הַכַּח לְהַסְתַּפֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר, הַתְּחִילוֹ
לְהַרְגִּישׁ צֶרֶת הַשְּׁעָבוּד, כִּי עָקַר הַשְּׁעָבוּד וְהַגְּלוּת הוּא רַק
מַחְסְרוֹן אֲמוּנָה, וּמַחְסְרוֹן יְדִיעַת אֱמֶתת מִצִּיאֻתוֹ יִתְבָּרַךְ,
אָבֵל כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה אֶת אֱמֶתת מִצִּיאֻתוֹ יִתְבָּרַךְ מְכַל דְּבָר,
וּמִקְשָׁר זֹאת הֵיטֵב אֶל לְבוֹ, הָרִי נִגְאָל מְכַל צְרוּתָיו וְאִינוּ
בְּגִלוּת כָּלֵל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְקַדֵּשׁ אֶת עֵינֵינוּ וְלִבְנוּ
בְּדַבְּקוֹת אֱמֶתית בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכֶּה לְהַכְלִיל בּוֹ יִתְבָּרַךְ
לְגַמְרֵי מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

וּבְדַעְתּוֹ, כִּי שׁוֹרֵינָא דְעֵינָא בְּלָבָא תְּלִיא (עֲבוּדֵהּ הַזֶּה כח:),
שֶׁהֵעֵינַיִם וְהַלֵּב תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲרִין מ"ה) אֵין יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט אֲלָא בְּמָה
שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת, וְכֵן כְּתִיב (בְּמִדְבָר טו, לט): "וְלֹא תִתּוֹרוּ אַחֲרֵי
לִבְבְּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם", כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וּמוֹבָא
בְּטוֹר (רִישׁ אֵרַח חַיִּים) שֶׁהֵעֵינַיִם וְהַלֵּב הֵם תְּרֵי סְרוּרִין
דְּעִבְרָה, כִּי הֵעִין רוֹאֶה וְהַלֵּב חוֹמֵד, וְאַחַר כֵּן כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה
גוֹמְרִים, וְאִם אֵין הָאָדָם רוֹאֶה רַע בְּעֵינָיו, אֲזִי אֵין לְבוֹ
חוֹמֵד לַעֲשׂוֹת רַע, וְלָכֵן עָקַר הָעֲבוּדָה לְקַדֵּשׁ אֶת הָעֵינַיִם,
וְלִכְנוֹן אוֹתָם לְהַסְתַּפֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר,
וְאַחַר כֵּן יִגִּיעַ לִידֵי "וְהַשְּׁבוּתָ אֶל לִבְכָּךְ", שִׁיבִין הֵיטֵב
בְּלִבּוֹ מַה שֶׁרוֹאֶה, וְיִמְצָא אֶת הָאֱלֻקוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר,
וְאֲזִי יֵאִירוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו בְּאוֹר אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁמֶשׁ
בַּצְּהָרִים, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ.

וְקִשְׁר מוֹהֲרָא שׁ ז"ל אֶת הַעֲנִין הַנִּלְ לְפָרִשְׁת הַשְּׁבוּעָה
בְּקִשְׁר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, כִּי הֵנָּה מוֹבָא בְּרִשׁ"י הַקְּדוּשׁ
רִישׁ פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעָה בְּשֵׁם חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, לָמָּה פְּרִשָּׁה
זוֹ סְתוּמָה? לְפִי שֶׁכִּיּוֹן שֶׁנִּפְטַר יַעֲקֹב אָבִינוּ נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם
וְלָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִצֶּרֶת הַשְּׁעָבוּד שֶׁהַתְּחִילוֹ לַשְּׁעָבֵד, עֵינֵי
שָׁם, וַיֵּשׁ לְהִבִּין לָמָּה תִּפְסוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים הַלְשׁוֹן
שֶׁנִּסְתָּמוּ "עֵינֵיהֶם וְלָבָם" שֶׁל יִשְׂרָאֵל דִּיקָא, וְלֹא אָמְרוּ
"מַחְסֵם" אוֹ שֶׁאֵר אִיבְרֵי גוֹפֵם? וְגַם יֵשׁ לְהִבִּין, לָמָּה אֵרַע
זֹאת מִפְּטִירַת יַעֲקֹב, הֲלֹא מְבָאָר בְּפָרִשְׁת שְׁמוֹת, שֶׁעָקַר
הַשְּׁעָבוּד הִתְחִיל עִם מִיתַת הַשְּׁבָטִים, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת א,
יח): "וַיִּמָּת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא; וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ" וְגו', שֶׁזֶּה כְּתוּב גַּם בְּסוֹף פְּרִשְׁת וַיִּגַּשׁ,

בְּקִר שֶׁבֶת קִדְשׁ פְּרִשְׁת וַיְחִי תשס"ד

דְּבַר מוֹהֲרָא שׁ ז"ל דְּבוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים בְּסִפּוּר רַבְּנֵינוּ ז"ל בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת שֶׁל רַבְּנֵינוּ ז"ל בְּמַעֲשֵׂה מִמְלֶךְ וְקִיסָר מַעֲשֵׂה ב', דָּף כד.

הַטְּבַעַת, וְנִתְּנָה לוֹ בְּשַׁעַה שֶׁהִלְכָה לִישׁוֹן, כִּי גַם שָׁנָה הִיא
עֲנִין שֶׁל צְמִצּוּם וְנִיחָא לְמַחֲזִין, שְׂאֵי אִפְשָׁר לְהִיּוֹת קְבוּעָה
תְּמִיד בְּהַשְׁגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, רַק מְכַרְחִים לִיתֵן קֶצֶת נִיחָא
לְמַחֲזִין וְלִישׁוֹן (לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן, חֵלֶק א', סִימָן לה), וְאֵז הִיא מַחְזֵרַת
אֶת הַטְּבַעַת, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בְּחִינַת עֲגוּלָא וְרַבּוּעָא, אֶל
הַחֲתָן שְׁלֵה, הֵינּוּ אֶל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּי אֵז בְּשַׁעַת שָׁנָה
הַמוֹחִין מִתְּחַדְּשִׁים בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה (עֵין שָׁם בְּתוֹרָה הַנִּלְ),
וְהַמוֹחִין נִחִים מִמְּעוֹפֵם. אַחֲרֵי כֵן רָאֶה הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁבְּסוּמוֹךְ
תַּעֲמֵד, וְהַנִּיחַ הַטְּבַעַת אֶצְלָה, אַחַר כֵּן עָמְדוּ וְהִלְכוּ אֶל
הַסְּפִינָה - כִּי כְּשֶׁרָאֶה הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁהִיא תְּקוּם בְּסוּמוֹךְ, הַנִּיחַ
הַטְּבַעַת אֶצְלָה, כְּדִי שֶׁתְּהִיָּה מוֹכְנַת מִיָּד בְּקוּמָה תְּכַף
לְהַתְּלַבֵּשׁ עֲצָמָה בְּאוֹר הַתּוֹרָה, וְכֵן תִּתְחַזַּק מְאֹד עִם

פְּתַח וְאָמַר מוֹהֲרָא שׁ ז"ל, רַבְּנֵינוּ ז"ל מִמְּשִׁיךְ לְסִפְר, וְהִלְכוּ
עַל הַיָּם, אַחַר כֵּן רָצוּ לְקָרֵב עֲצָמָם אֶל הַסִּפְר, וּבָאוּ לְסִפְר,
וְהָיָה שָׁם יַעַר, וְהִלְכוּ לְשֵׁם וְלִקְחָה הַבַּת קִיסָר הַטְּבַעַת
וְנִתְּנָה לוֹ וְהִיא שְׁכָבָה שָׁם, כִּי לֹא בְּקִבְעוֹת יְכוּלִים לְשָׂאָר
עַל הַיָּם, שֶׁהוּא יֵם הַחֲכָמָה וְהַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ,
וְלַפְעָמִים מְכַרְחִים לְחַזֵּר אֶל הַיִּבְשָׁה, וְלַצְמִצּוּם עֲצָמוֹ
לְמַצָּא אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם שָׁם, וְלָכֵן בָּאוּ אֶל הַסִּפְר
וְהַיִּבְשָׁה, וְהָיָה שָׁם יַעַר וְהִלְכוּ לְשֵׁם, כִּי מִקְדָּם צְרִיכִים
לְהִיּוֹת קֶצֶת מְפָרֵשׁ וּמְבַדֵּל מִבְּנֵי אָדָם וְלִהְתְּבַדֵּד עִמוֹ
יִתְבָּרַךְ בְּיַעֲרוֹת וּבְשִׁדוּת, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהִיּוֹת כָּל כֵּן דְּבוּק בּוֹ
יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁגַּם בִּישׁוּב לֹא יִכְלָבְלוּ אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם, וְאֵז
לְקַחָה הַבַּת קִיסָר, שֶׁהִיא שְׂרָשׁ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֶת

תּוֹךְ הַנַּחַל – פְּרֻשַׁת וַיְחִי, תַּשֵּׁם"ד

מִתְפַּרְנֶסֶת מִן הַפְּרוּת, וּבִלְיִלָּה הֵיְתָה עוֹלָה עַל אֵילָן פְּדִי שְׁתַּהֲיָה נִשְׁמֶרֶת מִן הַחַיּוֹת, כִּי נִשְׁמָה מִיִּשְׂרָאֵל שְׁמֹרֶגֶשֶׁת עֲצָמָה מְבוֹדֶדֶת עַל שְׁנַתְרַחֲקָה מִן הַתּוֹרָה, הִיא חוֹזֶרֶת לְשִׁבְתָּ אֲצֵל שְׁפַת הַיָּם שֶׁהִיא יָם הַחֲכָמָה, אוֹלֵי יִמְצָא עוֹבֵר וְשׁוֹב שְׁיֻכַּל לְעֹזוֹר לָהּ לַחֲזוֹר אֶל הַשְּׂגוּת הַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹתִיזֵק בְּאֻמוֹנָה יִתְרָה גַם בְּעֲצָם גְּלוּתָהּ, וְהִיא מוֹצֵאת שֵׁם אֵילָנוֹת שֶׁל פְּרוּת, שֶׁהֵם הַתּוֹרוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק הַנִּמְשָׁל לְאֵילָן, וְכִמוּ שְׁכָתוֹב בַּזֶּהֱרֵק הַקְּדוֹשׁ (פְּרֻשַׁת שְׁלַח) עַץ דָּא צַדִּיק, וּמִזֶּה הֵיְתָה מִפְּרֻנְסַת עֲצָמָה, כִּי עַל יְדֵי סִפְרֵי הַצַּדִּיק הָאָדָם יְכוֹל לְפָרְנֵס עֲצָמוֹ בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, כִּי הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ עֲצוֹת נְכוֹנוֹת עַל כָּל דְּבָר, וְלִכֵּן בְּיוֹם שְׁעֲדִין מְאִיר לוֹ קֶצֶת, יְכוֹל לְעַסֵּק בְּעֲצוֹת הַצַּדִּיק, וְלִהְיוֹת עֲצָמוֹ בְּמָה שְׁיֻכַּל, וּבִלְיִלָּה, הֵינּוּ בְּשִׁעָה שְׁחֻשָּׁף לוֹ, אֲזִי הוּא עוֹלָה עַל הָאֵילָן מִמֶּשׁ לְהִשְׁמֵר מִן הַחַיּוֹת רְעוּת, כִּי הַחַיּוֹת הֶרְעוּת הֵן הַמַּחְשָׁבוֹת רְעוּת שְׂרוּצוֹת לְהַטְרִיף מִחַ הָאָדָם (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רַלג), וְעַל-יְדֵי שְׁאָדָם מְכַסֶּה עֲצָמוֹ תַּחַת צֵל כַּנְּפֵי הַצַּדִּיק, אֲזִי אֶפְלוּ בְּשִׁעָה שְׁחֻשׁוֹף לוֹ, הוּא יִהְיֶה נִשְׁמֵר מִן הַחַיּוֹת הֶרְעוּת, כִּי עַקֵּר תַּקְנוֹת הָאָדָם בְּתַקְוָה גְּלוּתוֹ הוּא עַל יְדֵי הַתְּקַרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, שְׁמַגֵּן וּמְכַסֶּה עָלָיו, וְנוֹתֵן לוֹ עֲצוֹת טוֹבוֹת עַל כָּל דְּבָר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְהִיּוֹת מְקַרְבִּים אֶל צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, וְלִקְבֹּל מֵהֶם עֲצוֹתֵיהֶם הַקְּדוֹשׁוֹת, עַדִּי נִזְכֶּה לַחֲזוֹר בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת לוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

הָאֻמוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה הַמִּתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל בִּקְר, בְּכַחֲנִיַת (אֵיכָה ג, כג) "חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אֻמוֹנָתְךָ", אֲבָל לְפַעְמִים מַחְמַת רַב מִהִירוּת, הָאָדָם אֵינוֹ שֵׁם לֵב אֶל הַכְּלִים שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ. בְּתוֹךְ כֶּף נִזְכָּרָה שְׁשִׁכְחוּ הַטְּבַעַת שֵׁם, וְשִׁלְחָה אוֹתוֹ אַחֲרֵי הַטְּבַעַת, וְהִלֵּךְ לְשֵׁם וְלֹא הָיָה יְכוֹל לְמַצָּא הַמְּקוֹם, וְהִלֵּךְ לְמְקוֹם אַחֵר, וְלֹא הָיָה יְכוֹל לְמַצָּא אֶת הַטְּבַעַת, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְבַקְשׁוֹ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם עַד שֶׁנִּתְּעָה וְלֹא הָיָה יְכוֹל לַחֲזוֹר – כִּי מַחְמַת שְׁשִׁלְחָה הַחֲתָן שְׁלָה לְמַצָּא הַטְּבַעַת, וְלֹא הִלְכָה בְּעֲצָמָה לְמַצָּא אֶת אֲבֻדָּתָהּ, גְּרַמָּה שְׁנַתְרַחֲקָה הַחֲתָן מִמְּנָה, וְזוֹ הֵיְתָה הַתְּחַלַּת הַפְּרוּד וְהַהֶעְלָמָה, כִּי תַכְּף וּמִיד שְׁאָדָם מְרַגִּישׁ שְׁנֵאֲבָד מִמֶּנּוּ אֹרֵךְ הַתּוֹרָה וְאֹרֵךְ הָאֻמוֹנָה, שֶׁהִיא הַטְּבַעַת הַנִּי"ל, צָרִיף לְהִזְדַּרוֹ מְאֹד לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אֲבֻדָּתוֹ, וְלֹא לְסַמֵּךְ עַל אַחֲרִים כָּלֵל. וְהִיא הִלְכָה לְבַקְשׁוֹ, וְנִתְעִית גַּם כֵּן, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְתוֹעָה הוֹלֵךְ וְתוֹעָה, כִּי "כַּמִּים הַפְּנִים לְפָנִים", כְּפִי שְׁאָדָם מִתְרַחֵק וְתוֹעָה מִדְּרֹךְ הַתּוֹרָה, כֵּן הַתּוֹרָה מִתְרַחֶקת מִמֶּנּוּ בְּכַחֲנִיַת אִם תַּעֲזוּבֵנִי יוֹם יוֹמִים אֶעֱזָבְךָ. אַחֵר כֶּף רָאָה דְרֹךְ, וְהִלֵּךְ לִישׁוּב וְלֹא הָיָה לוֹ מָה לַעֲשׂוֹת וְנִעֲשָׂה מִשְׁרַת, כִּי הַתּוֹרָה מַחְכָּה עַל הָאָדָם שְׁיִחְזוֹר אֵלָיו, וְיִמְצָא אוֹתוֹ גַּם בְּתוֹךְ הַיִּשׁוּב בֵּין בְּנֵי אָדָם, כִּי אֵין שׁוּם מְקוֹם שְׁלֵא יִהְיֶה שֵׁם תּוֹרָה. גַּם הִיא הֵיְתָה הוֹלְכַת וְתוֹעָה, וְיִשְׁבָּה עֲצָמָה שְׁתַּשֵּׁב אֲצֵל הַיָּם, וְהִלְכָה אֶל שְׁפַת הַיָּם וְהָיָה שֵׁם אֵילָנוֹת שֶׁל פִּירוּת, וְיִשְׁבָּה שֵׁם, וּבְיוֹם הֵיְתָה הוֹלְכַת אֲצֵל הַיָּם, אוֹלֵי תִמְצָא עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים וְהֵיְתָה

סְעָדָה שְׁלִישִׁית שְׁבַת-קֹדֶשׁ פְּרֻשַׁת וַיְחִי תַּשֵּׁם"ד

בְּעוֹלָם, וְהַכְּבוֹד הַזֶּה מִתְגַּלֶּה עַל יְדֵי אֹרֵךְ נִשְׁמָתוֹ, שְׁמֵאִירָה עַל יְדֵי הַמְּצוּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלוֹ, וְלִכֵּן אִם מִתְקַשְּׂרִים כְּמָה נִשְׁמָת מִיִּשְׂרָאֵל עַל אֵיזָה אָדָם, וְרוֹצִים לְחַלֵּק עָלָיו וּלְבַטֵּל אֶת גִּירוֹ, בּוֹדָאֵי יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּקַל, כִּי כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּמָה גִירוֹת בִּיחָד, הֵרִי נַעֲשֶׂה אֲבוּקָה גְּדוּלָה מְאֹד, וְאֲזִי גִיר יְחִידִי מִתְבַּטֵּל וְנִמְסָ לְפָנֵיהֶם לְגַמְרֵי, כְּמוֹ גִיר שְׁמִתְקַרְבַּת לְאֲבוּקָה גְּדוּלָה, שְׁנִמְסָ וְנִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי וְאֵין לוֹ שׁוּם קִיּוֹם כָּלֵל, וְלִכֵּן כְּשֶׁהִרְבָּה בְּנֵי אָדָם מִתְחַבְּרִים עַל אִישׁ אֶחָד, בְּקַל יְכוֹלִים לְבַטֵּל אוֹתוֹ וְלִהְפִּיל אוֹתוֹ, כִּי הִנֵּר שְׁלוֹ מִתְבַּטֵּל מִפְּנֵי הָאֲבוּקָה שְׁלֵהֶם, אִם לֹא שֶׁהִנֵּר שְׁלוֹ גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, עַד שִׁיּוֹתֵר גְּדוֹל מִכָּל הַגִּירוֹת שְׁלֵהֶם בִּיחָד, וְכִמוּ שֶׁהָיָה אֲצֵל מִשֶּׁה רַבְּנוֹ, שְׁלֵא יֻכְלוּ לְהַפִּיל אוֹתוֹ קִרְחָה וְכָל הַמְּאֵתִים וְחֲמִשִּׁים רָאשֵׁי סְנֵהֲדָרִין שְׁעֵמוֹ, כִּי אֵף עַל פִּי שְׁהִיּוֹ חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלֵהֶם גְּדוֹל מְאֹד, כִּי הֵם הָיוּ גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֵמַת, אֲבָל לְגַבֵּי מִשֶּׁה רַבְּנוֹ לֹא הוֹעִילוּ כְּלוּם, כִּי מִשֶּׁה רַבְּנוֹ הָיָה כְּלוּל מִכָּל שְׁשִׁים רְבוּא נִשְׁמָת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, יִלְדָּה אִשָּׁה אַחַת שְׁשִׁים

כְּשֶׁמִּתְקַשְּׂרִים בְּקִשְׁר אֵיזָה אֲנָשִׁים עַל אִישׁ אֶחָד, אֶפְלוּ אִם הוּא אָדָם חָשׁוּב יוֹתֵר מֵהֶם, עַל כָּל זֶה יְכוֹלִים לְהַפִּילוֹ, כִּי נִתְקַבְּצִים חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שִׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל חֲלָק הַכְּבוֹד שְׁלוֹ וְנוֹפֵל עַל יָדָם וְכוּ', וְעַל זֶה הַתְּפִלָּה יַעֲקֹב שְׁלֵא יִזִּיק מִחֲלַקַּת קִרְחָה לְמִשֶּׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְאָמַר (בְּרֵאשִׁית מֵט, ו): "בְּקִהְלָם אֶל תַּחַד כְּבֹדִי", הֵינּוּ שְׁלֵא יִתְיַחַד וְיִתְקַשֵּׁר חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלֵהֶם שִׁישׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם וְכוּ', וְכַשְׁמִפִּילִין אֵיזָה אָדָם, עַקֵּר הַנְּפִילָה שְׁנוֹפֵל לְתַאֲוֹת נְאוּף ה' יַצִּילֵנוּ, עַיִן שֵׁם כָּל זֶה בְּדַבְּרֵי רַבְּנוֹ ז"ל.

וְהַסְּבִיר מוֹהֲרָא ש"ש ז"ל, כִּי הִנֵּה רַבְּנוֹ ז"ל מְגַלֶּה לָנוּ בְּתוֹרָה זוֹ אֶת עֲצָם הַזֵּק הַמִּחְלַקַּת שִׁישׁ עַל הָאָדָם, וְאֵיךְ שֶׁהוּא דְּבָר מְסַכֵּן מְאֹד, וְצָרִיכִים לְהִשְׁמֵר מִמֶּנּוּ מְאֹד מְאֹד, כִּי כָּל נִשְׁמָה מִיִּשְׂרָאֵל נִמְשָׁלֶת לָנֶר, וְכִמוּ שְׁכָתוֹב (מִשְׁלֵי א, כו): "גִּיר ה' נִשְׁמַת אָדָם", וְהַנְּשָׁמָה מְאִירָה עִם כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִבְרָא כְּדֵי לְגַלוֹת כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

תּוֹךְ הַנַּחֲל – פְּרִשְׁת וַיְחִי, תִּשְׁמ״ד

הַשְּׁבוּעַ אֶת בְּרַכַּת יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, אִיךְ שֶׁהִזְכִּיר הַמַּחֲלָקֶת שֶׁהִיְתָה עָלָיו, וְהִזְכִּיר אִיךְ שִׁיּוֹסֵף חִזַּק אֶת עַצְמוֹ, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מֵט, כג-כד): וַיִּמְרָרוּ וַרְבוּ וַיִּשְׁטַמְהוּ בְּעַלְי חַצִּים, וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּזוּ זְרַעֵי יָדָיו וּגְוִי, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוֹטָה לו. וּמוֹבָא בְּפִירוּשׁ רִשׁ״י פְּסוּק כו): וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּזוּ זְרַעֵי יָדָיו – הֵינּוּ הַנְּסִיּוֹן שֶׁהָיָה לוֹ עִם אִשֶׁת פּוּטִיפֶר, וְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ אֲבָל יִצְאוּ טּוֹת מִבֵּין אֲצָבָעוֹת יָדָיו וְכוּ', וְלִכְאוּרָה יִפְּלֵא מֵהוּ הַהִמְשָׁךְ וְהַקִּשְׁרֵי בֵּין שְׁנֵי דְבָרִים אֵלּוּ, וַיִּמְרָרוּ וַרְבוּ וַיִּשְׁטַמְהוּ בְּעַלְי חַצִּים, הֵינּוּ שֶׁאֲחִיו שָׁנְאוּ אוֹתוֹ וְרָבוּ עִמּוֹ, וּמְרָרוּ אֶת יְמֵי חַיָּו, וְאַחַר כֵּן וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּזוּ זְרַעֵי יָדָיו, הֵינּוּ שֶׁעֲמַד בְּנִסְיָוִן עִם אִשֶׁת פּוּטִיפֶר, וְאָף עַל פִּי כֵן יִצְאֵ זָרַע בֵּין אֲצָבָעוֹתָיו וְכוּ', אֲבָל עַל פִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ ז״ל הַנַּחֲל מוֹכֵן הָעֲנִיָּן מְאֹד, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהִתְקַשְּׂרוּ אַחֵי יוֹסֵף עָלָיו בְּמַחֲלָקָת, הָרִי רָצוּ לְהַפִּיל אוֹתוֹ עַל יְדֵי חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם, וְעַקֵּר הַנְּפִילָה הוּא לְתַאֲוֹת נְאוּף רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וְלִכֵּן הִלְכוּ לְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ בְּמִצְרַיִם בְּקָבָה שֶׁל זֹנוּת כְּמוֹבָא בְּמִדְרָשׁ, כִּי נִדְמָה לָהֶם שֶׁבּוֹדָאֵי לֹא יִכּוּל לְעַמֵּד בְּנִסְיָוִן אַחַר שֶׁהִפִּילוּ אוֹתוֹ, אֲבָל זֶה מֵה שֶׁשָּׁבַח אוֹתוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שִׁיּוֹסֵף הִצְדִּיק הָיָה גְּדוֹל מְאֹד בְּחֲלָק הַכְּבוֹד שְׁלוֹ, עַד שֶׁלֹּא מִיִּבְעִיא שֶׁלֹּא נִסַּת לְעִרוֹת הָאָרֶץ, אֲלֵא גַם הָיָה יִכּוּל לְעַמֵּד בְּנִסְיָוִן גְּדוֹל עִם אִשֶׁת פּוּטִיפֶר, וְאָף עַל פִּי שֶׁהָיָה לוֹ אִיזָה מְכֻשׁוֹל, וַיִּצְא בֵּין צַפְרָנִיּוֹ וְכוּ', אֲבָל הָיָה יִכּוּל לְהַחֲזִיק עַצְמוֹ וְלַחֲזוֹר אֶל קִדְשָׁתּוֹ, עַד שֶׁזָּכָה לְהִיּוֹת שְׁלֵיט וּמוֹשֵׁל בְּכָל אָרֶץ מִצְרַיִם, וְכָל זֶה הָיָה מִיַּד אֲבִיר יַעֲקֹב מִשֶּׁם רַעְיָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ עַל יְדֵי כּוּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הַכְּבוֹד, וְכִמוֹבָא בְּסוֹף דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז״ל בְּתוֹרָה זוֹ, וְהָיָה יוֹסֵף כְּלוּל מִיַּעֲקֹב בְּיִתְרָה, בְּבַחֲיִנַּת (בְּרֵאשִׁית לו, ב): ״אַלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף״ וְכוּ', וְלִכֵּן בְּכּוּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה בּוֹדָאֵי יִכּוּל לְעַמֵּד כְּנֶגֶד חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֶׁל אֲחָיו, וְלֹא הִזְיָקוּ לוֹ כְּלָל, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר לְאֲחָיו כְּשֶׁבָּאוּ לְמִצְרַיִם (בְּרֵאשִׁית מה, א): ״וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת כָּל כְּבוֹדֵי בְּמִצְרַיִם״ וְכוּ', הֵינּוּ שֶׁיִּגִּידוּ לוֹ אִיךְ שֶׁחֲלָק הַכְּבוֹד שְׁלֵי עֲדִין בְּשִׁלְמוֹתוֹ, וְלֹא נִפְגַּם כְּלָל, וְעַל יְדֵי זֶה בּוֹדָאֵי יְחִיו רוּחַ יַעֲקֹב מְאֹד, וְהֵבֵן, וְהִשִּׁים יְתִבְרָךְ יִזְכְּנוּ לְהִיּוֹת נִשְׁמְרִים מִמַּחֲלָקֶת בְּתַכְלִית הַשְּׁמִירָה, וְנִזְכָּה לְהִיּוֹת כְּלִים נְאִים לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם כְּבוֹד הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ בְּעוֹלָם, עַדִּי נִזְכָּה לְרְאוֹת בְּכּוּבֹדִם וּבְגִלְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן וְאָמֵן.

רַבּוֹא בְּכִרְס אֶחָד, וּמִי הוּא זֶה, זֶה יִכְבֵּד בַּת לִוִי אִם מֹשֶׁה, כִּי מֹשֶׁה רַבְּנוּ הָיָה כְּלוּל מִכָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד, וְלִכֵּן חֲלָק הַכְּבוֹד שְׁלוֹ הָיָה גְּדוֹל מִכָּלֵם, וּמַחֲמַת זֶה לֹא יִכְלוּ קִרַח וְעֵדְתּוֹ לְהַפִּיל אוֹתוֹ, וְכָלֵם נִפְלוּ וְנִתְבַּטְלוּ מִלְּפָנָיו.

וּמִסְבִּיר רַבֵּנוּ ז״ל, שֶׁזֶה מֵה שֶׁהִתְפַּלֵּל יַעֲקֹב אֲבִינוּ (בְּרֵאשִׁית מֵט, ו): בְּקִהְלֵם אֵל תַּחַד כְּבוֹדִי, הֵינּוּ שֶׁלֹּא יִתְיַחַד חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלֵי בְּמַחֲלָקָתוֹ שֶׁל קִרַח עַל מֹשֶׁה, הֵינּוּ שֶׁלֹּא יִכְלוּ לְהִצְטַרֵּף גַּם חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלֵי עִם הַמַּחֲלָקֶת שְׁלָהֶם, וְאִזּוּ בּוֹדָאֵי יְהִיָּה לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ כַּח לְעַמֵּד מִפְּנֵיהֶם, כִּי כּוּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּהֶאֱרַת אֱלֹקוֹתוֹ יְתִבְרָךְ, בּוֹדָאֵי יְהִיָּה מִסְפִּיק לְבַטֵּל אֶת כָּל חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֶׁל קִרַח וְעֵדְתּוֹ, וְשׁוֹב לֹא יְהִיָּה בְּסַכְּנָה לְהִיּוֹת נִזּוּק מֵהֶם, חֵס וְשְׁלוֹם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא״שׁ ז״ל, שֶׁעַל־פִּי מֵה שֶׁמְּסִים רַבְּנוּ ז״ל ״שֶׁעַקֵּר הַנְּפִילָה שְׁנוּפֵל לְתַאֲוֹת נְאוּף ה' יִצְלָנוּ״, מוֹכֵן מְאֹד מֵה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סַנְהֶדְרִין קי): עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים קו, טו): ״וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בְּמַחֲנֶה״, מְלַמֵּד שֶׁחֲשָׁדוּהוּ בְּאִשֶׁת אִישׁ, וְלִכְאוּרָה יִפְּלֵא מְאֹד, שֶׁיִּחְשְׁדוּ מֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּדָבָר זֶר כְּזֶה, שֶׁהָרִי מֹשֶׁה הָיָה מְבַחֵר הָאֲנוּשִׁי, וְהָיָה פְּרוּשׁ מִכָּל וְכָל עַל פִּי הַדְּבָר, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ה, כז): ״וְאַתָּה פֹּה עֲמַד עִמָּדִי״, וְאִם־כֵּן אִיךְ יִחְשְׁדוּ אוֹתוֹ בְּדָבָר מוֹזֵר כְּזֶה? אֲבָל עַל פִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ ז״ל מוֹכֵן מְאֹד, כִּי הָרִי חֲשָׁבוּ שֶׁהוּעִילוּ לְהַפִּיל אֶת מֹשֶׁה עַל יְדֵי הַתְּחַבְּרוֹת חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם, וְאִם הִפִּילוּ אוֹתוֹ הָרִי הַנְּפִילָה הִיא לְתַאֲוֹת נְאוּף רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וְלִכֵּן חֲשָׁדוּ אוֹתוֹ בְּדָבָר גְּרוּעַ כְּזֶה, אֲבָל הֵם לֹא יָדְעוּ שֶׁחֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֶׁל מֹשֶׁה גְּדוֹל מִכָּלֵם, וְלֹא נִגְעוּ בוֹ כְּלָל, אֲדַרְבָּה, הֵם נִפְלוּ וְנִתְבַּטְלוּ וְנִבְלְעוּ בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה עַל פְּגָם מַחֲלָקָתָם, וְלִכֵּן אֲשֵׁרִי מִי שֶׁנִּזְהָר מְאֹד לֹא לְהִתְעַרֵּב עַל שׁוֹם מַחֲלָקָת, בְּפָרְט כְּשֶׁנּוֹגֵעַ לְאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וּמְכַבְּדִים, כִּי אִין שׁוֹם דְּבָר טוֹב יוֹצֵא מִמַּחֲלָקָת, וְאֵל תְּהִיָּה נִסַּת לְהַבְעֵל־דְּבָר שֶׁמִּתְלַבֵּשׂ עַצְמוֹ בְּמִצְוֹת, וְאִם שֶׁהִיא מִצְוָה גְּדוֹלָה לְרַדֵּף אֶת פְּלוּנִי וְלַחֲלֹק עָלָיו, כִּי מִמִּצְוֹת כָּאֵלּוּ צְרִיכִים לְבָרַח כְּמוֹ מֵאֵשׁ (עֵין לְקוּטֵי הַלְכוֹת יין גִּסָּד הַלְכָה ד), רַק הָעַקֵּר לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם בְּכָל מְקוֹם, וְלִכְבֵּד אֲנָשִׁים טוֹבִים וְכֹשְׁרִים, כִּי אִזּוּ יְחִיָּה חַיִּים טוֹבִים וּמְתוֹקִים בְּאֵמֶת, אֲשֵׁרִי לוֹ וְאֲשֵׁרִי חֲלָקוֹ.

וְקִשְׁר מוֹהֲרָא״שׁ ז״ל אֶת הָעֲנִיָּן הַנַּחֲל לְעוֹד עֲנִיָּן בְּפִרְשַׁת הַשְּׁבוּעַ, בְּקִשְׁר נוֹרָא וְנִפְלֵא מְאֹד, כִּי הִנֵּה כְּתִיב בְּפִרְשַׁת